Nr. 27. w Niedzielę dnia 1. Lutego 1857.

GAZETA W. XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO.

PRZEDPŁATA: ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 tal. 20 sgr. na całe Prusy 2 tal.

INSERATY: 1 sgr. 3 fen. od wiersza na ½ szerokości przyjmują się tylko w expedycyi.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornéj W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński w Poznaniu.

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Paryż, 30. Stycznia. — Sąd kassacyjny odrzucił wniosek Vergera o kassacyą wyroku. Zaręczają, iż Verger dziś z rana zostanie ścięty gilotyną.

— Według dzisiejszego Pays, opuścili Anglicy Bender Buszir, mając zamiar obsadzić wyspę Karrak. Tenże dziennik donosi, że Persya odstąpiła Karrak Francyi.

— 3 procentowa renta na bulewarach 67 fr. 42½ cent.

Paryż, 30. Stycznia. — Vergera dziś ścięto z rana o godzinie 8.

— Dziś toczyć się będzie sprawa przed sądem kassacyjnym o kartki wyborcze.

— Według wiadomości z Neapolu d. 26. jeden duchowny chciał zabić arcybiskupa z Matery, przyczem został arcybiskup rannym, a zakonnik zabitym.

—Monitor wczorajszy odpowiada dziennikom, które zajmowały się kwestyą względem zmian w statucie banku francuskiego poczynionych, celem podwyższenia jego kapitału. Monitor powtarza zdanie Napoleona I., według którego kapitał ma tylko służyć do pokrycia strat wyniknąć mogących. Monitor daléj wywodzi: ponieważ bank przyjmuje dobre tylko podpisy na trzy miesiące od daty, przeto straty ponieść nie może, i bank mógłby się nawet obejść bez kapitału. Kapitał zabezpieczający najlepiéj nmieszczać w publicznych funduszach, bo w przypadku nieszczęśliwym, łatwa jest jego realizacya. Napoleon I. ustanowił zasadę, że bank tylko zajmować się powinien diskontowaniem.

Telegraficzna wiadomość.

Triest, 28. Stycznia. — Giornale delle due Sicilie donosi, że angielska korweta wojenna »Malacca« w d. 16. b. m., podczas obchodu uroczystego urodzin księcia Kalabryi zawiesiła flagę neapolitańską i powitała ją 21 wystrzałami armatniemi, na które odpowiedziano salwami z warowni St Gennaro.

Berlin, 30. Stycznia. — Najj. Pan raczył zamianować dotychczasowego ministra rezydenta hr. Perponcher Sedlnitzky nadzwyczajnym swym posłemi pełnomocnym ministrem przy dworach w. ks. heskim i ks. nassauskim, a dotychczasowego ministra rezydenta radzcę legacyjnego hr. Goltza nadzwyczajnym swym posłem i pełnomocnym ministrem przy dworze greckim.

Berlin, 29. Stycznia. — Najświeższe wiadomości. Dzienniki kopenhagskie potwierdzają, cośmy donieśli o zachodzących niektórych sporach względem kwestyi zundowéj. Jeżeli jednak podają też dzienniki, że w połowie Kwietnia sprawa ta zostanie załatwioną, to bardzo się mylą, lubo strony zgodziły się na zasadę spłacenia cła kapitałem. Chodzi jeszcze o zgodę na dalsze ważne punkta, a które zmieniają się w miarę interesow różnych państw. Cóż dopiero mówić o Ameryce, która żąda wolności zupełnéj żeglugi bez wynagrodzenia.

Co się tyczy kwestyi newszatlskiéj, Ostdeutsche Post twierdzi, że odstąpiono od zamiaru odbycia w téj mierze konferencyi w Londynie, a natomiast wybrano Paryż, na co miał przystać gabinet londyński. Jakkolwiek może sobie tego życzyć cesarz Francuzów, aby Paryż stał się środkiem polityki europejskiéj, wątpimy atoli, aby na to zechcieli przystać dyplomaci wszystkich mocarstw. Schlebianie to Francyi niezadowala przecie Francuzów, bo jak widać z Debatów pragną one aby we Francyi obok porządku i wolność panowała. Nie wystarczają widać Francuzom ani wawrzyny uszczknione pod Sewastopolem, ani konferencye odbywane w Paryżu. Podobne poślaki, a mianowicie w obec wyborów, mają swoje znaczenie i dowodzą, że Francya zaczyna się nudzić.

O wojnie Anglii z Persyą nic pewnego powiedzieć nie możemy. Times twierdzi, że Globe puścił bąka o poddaniu się Persyi warunkom angielskim, lubo oprócz Globa powtarza tę wiadomość drugi dziennik angielski Post, odwołując się do depeszy nadesłanéj z Konstantynopola przez posła angielskiego lorda Stratforda do rządu angielskiego. W depeszy téj mówi Stratford, że turecki poseł w Teheranie doniósł, iż szach na wiadomość o wzięciu Busziru postanowił przyjąć warunki angielskie. Post przecie równie jest tego zdania, że szach odstąpi od tego postanowienia, skoro się dowie o słabości wojska angielskiego na wyprawę wysłanego. Le Nord także poczytuje ową wiadomość Globa za przedwczesną, sądzi jednak, że wojna między Anglią i Persyą nie przybierze owéj miary, którejby się obawiać należało, bo w interesie leży angielskim niedopuszczać sprawy téj do ostateczności, a że wkrótce parlament będzie zagajonym, przeto i gabinet musi się mieć na ostrożności, aby miary nieprzebrał. Le Nord daléj tak pisze: Z drugiéj strony Rosya, acz dzienniki ministeryalne angielskie miotają na nią podejrzenia, daleką jest od podburzania Persyi do wojny przeciw Anglii. Owszem stara się dokładać wpływu na dworze teherańskim, aby pokój stanął między Persyą i Anglią. Gdyby Rosya pragnęła, aby broń angielska uległa w Azyi, natenczas zastępy jéj w owych okolicach wystarczyłyby na osiągnięcie podobnego celu; powtarzamy przecie, że Rosya do tego celu niezmierza, choć o nim prawią dzienniki angielskie. Z tego powodu to nas wcale nie zadziwi, jeżeli się późniéj sprawdzi wiadomość podana przez Globe i zobaczymy, że wypadek takowy głównie Anglia zawdzięczać będzie Rosyi.

Kolonia, 27. Stycznia. — Podano u nas zażalenie przeciw cesarsko

---

GAWĘDY NAUKOWE.

(Gaz. warsz.)

(Ciąg dalszy.)

O telegrafii podwodnéj. — Kto ją pierwszy pomyślał a kto wykonał? — Szczegóły tyczące się urządzenia jéj. — Budowa lin podwodnych. — Zanurzanie ich.

Od kiedy myśl ludzka z taką szybkością przebiegać zdołała po drutach odosobnionych na lądzie, mimowolnie nasuwał się pomysł, czyby nie można również szybko i pewnie przesyłać ją przez morza i oceany? to jest nastręczało się pytanie, czy jest możność przerzucenia drutu przez wodne fale i odosobnienia go do tyla, żeby zanurzony w tak doskonałym przewodniku elektryczności jakim jest woda, mógł działać swobodnie, jak gdyby przez powietrze tylko przechodził.

Pierwsze powzięcie téj myśli winniśmy Wheatstonowi. Nie jemu jednak pierwszemu było dano ją wykonać; uprzedził go w tem niejaki Walker, który w r. 1849, to jest we dwa lata po objawieniu przez Wheatstona myśli o możności wykonania tego przedsięwzięcia zrobił próbę w porcie Folkstone, która się najdoskonaléj udała, lecz którą dopiero w zupełności urzeczywistnił Jakób Brett, usunąwszy wszelkie możliwe trudności zadania w rozwiązaniu jego wykonalnem, a zasłużywszy się nadewszystko wytrwaniem w powziętem przedsięwzięciu, pomimo pierwszych niepowodzeń.

Zanim opowiem dzieje urządzenia telegrafii podwodnéj, należy pierwéj dać pojęcie, w jaki sposób przygotowuje się lina drutu zatapianego i jakich ostrożności wymaga jéj zanurzenie.

Po rozmaitych próbach robionych w celu przerzucenia drutu przez morze, przeświadczono się, że jest tylko jeden środek pewny i trwały, a mianowicie zanurzenie go aż na dno same. Przyczepianemi ciężarami ołowianemi zanurza się w głąb i wyściela się dno morza liną drutu, który wyginając się we wszystkie kształty gór i dolin podwodnych, bezpiecznie już może potem spoczywać na tym lądzie zanurzonym, nie obawiając się ani ruchu fali oceanu, ani prądów, ani lodów pływających, ani tych wielorakich niekorzystnych okoliczności, na któreby go narażało pływanie okrętów, zarzucanie ich kotwic i tym podobne przyczyny, jeżliby nie na samem dnie mórz, lecz tylko w pewnéj głębokości ich powierzchni liny te zostały zawieszonemi, jak naprzykład na pływających beczkach, jak to niegdyś projektowano.

Lecz rozmaita głębokość mórz niezmiernie utrudnia wykonanie téj pracy. Zbytnia ich bowiem głębokość narażałaby linę na niepomiarkowane ciśnienie wody, tak jak zbytnia znów płytkość dna narażałaby ją na te wszystkie powyżéj wyszczególnione powody, których uniknąć tylko można, położywszy linę w średnich głębokościach, gdzie ani lody, ani burze, ani okręta nie są w stanie jéj dosięgnąć, a tem samem nadwerężać szkodliwie.

Lina drutu telegraficznego powinna być zbudowana odpowiednio potrzebom rzeczonym, to jest powinna być doskonale odosobnioną, a urządzoną tak trwale, by mogła się oprzeć nieuchronnemu działaniu mechanicznych i chemicznych przyczyn, którym musi ulegać znajdując się w tak ruchomem żywiole jakim jest woda.

Urządzenie jéj jest następne. Bierze się jeden lub kilka pojedynczych miedzianych drutów zwykłéj grubości, jak te, które się używają do dzwonków pokojowych, obwija się je każdy z osobna w gutaperczę, która jest w tym względzie nieocenionym materyałem, bowiem posiada własność doskonałego odosobnienia ciał jako bardzo zły przewodnik elektryczności. Następnie pomiędzy te druty kładną się dobrze wydziegciowane kłaki i takiemiż obwija się w okół cały ten pęk drutów, których dotąd nie używano więcéj nad sześć. Dla ubezpieczenia zaś całéj téj liny po wierzchu kłaków, obwija się ją w okół dowolną ilością drutów żelaznych, które się poprzednio galwanizują dla tego, żeby powłoka cynku mogła ochronić żelazo od chemicznego działania morskiéj wody. Moc tych drutów żelaznych powinna

kontinentalnemu zakładowi gazowemu, z powodu słabości oświetlenia i przesadzonemu obliczaniu spotrzebowanego gazu. Utrzymują, że po zaprowadzeniu pruskiéj miary, więcéj wychodzi gazu na oświetlenie, aniżeli według dawniejszéj miary angielskiéj, że więc gazometry więcéj wskazują zużytego gazu, aniżeli jest w istocie. Ponieważ przypuszczano, iż niepodobną jest rzeczą tak gazometr urządzić, aby wskazywał rzeczywistą miarę zużytego gazu, przeto ministerstwo pozwoliło, ażeby do ostemplowania przypuszczano gazometry, które o 2 procenta wskazują różnicy. Technicy zaś twierdzą, że można urządzić tak gazometry, iż ściśle okazywać będą miarę zużytego gazu. Z téj okoliczności objaśniono, że większa część tutejszych ostemplowanych gazometrów o 2 procenta różni się na korzyść zakładu gazowego, z tego też powodu wnoszą konsumenci o zniesienie co najrychléj owego rozporządzenia ministeryalnego.

— Na kolei żelaznéj z Kolonii do Rolandseck wydarzył się przypadek, który mógł najsmutniejszy za sobą pociągnąć skutek. Woźnica przejeżdżając z drogi ubocznéj przez kolej nie uważał że z drugiéj strony zamknięto baryerę. Chce nawracać, aż tu widzi, że baryera zamyka się na tyle. Pani która z dziećmi siedziała w pojeździe widzi największe niebezpieczeństwo, wysiada i zabiera co spiesznéj dzieci i chyłkiem przechodzi za baryerę, a woźnica z końmi i pojazdem cofa się na drugą stronę w chwili, gdy tuż przed głowami koni przelatuje pociąg. Szczęściem że tyle jeszcze było miejsca na konie i pojazd, i że pierwsze stały spokojnie. Trzeba wiedzieć, że tam baryery ze znacznéj odległości otwierają i zamykają za pomocą drutów i przytem odgłosem dzwonka ostrzegają przejeżdżających. Widać, że przy turkocie pojazdu, nie usłyszano znaku podawanego dzwonkiem.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 27. Stycznia. — Onegdaj, w kościele archikatedralnym i metropolitalnym śgo Jana, przed rozpoczęciem konsekracyi JW. biskupa kujawsko-kaliskiego, najdostojniejszy arcypasterz, JW. Jks. arcybiskup metropolita, zasiadłszy na faltystorzu, miał przemowę do JW. Jks. Marszewskiego o czterech głównych obowiązkach biskupich i wspomniał słodkie sercu swemu niegdyś stosunki z nim i wzajemne przysługi, w kapitule włocławskiéj.

— W roku upłynionym było w mieście tutejszem zakładów naukowych, pod zarządem warsz. okręgu nauk. zostających, męzkich: gimnazyów 2, instytut szlachecki 1, szkół powiatowych 6, szkół elementarnych rząd. 9, rzemieślniczo-niedzieln. 6, handlowa niedz. 1, szkół element. żydowskich 4; prywatnych: wyższych 5, elementarnych 8; specyalnych: szkoła sztuk pięknych 1, szkoła rabinów 1; żeńskich: szkół element. rząd. 6, szkoła element. żydowska 1; prywatnych: wyższych 21, element. 46; obojga płci rządowych 1; w ogóle wszystkich zakładów naukowych 119. — Nauczycieli rządowych, było: w gimnazyach 45, w Instytucie szlacheckim 65; w szkołach powiatowych 59; w szkołach element. 25; w szkołach rzemieślniczo-niedz. 28, w szkole niedzielno-handlowéj 9; w szkołach element. żydowskich 11; w zakładach specyalnych 25. — Nauczycieli prywatnych: guwernerów wyższych 9, guwernantek takichże 17, guwernerów niższych 56, guwernantek takichże 64, nauczycieli początkowych 48, nauczycielek takichże 108, nauczycieli talentów 48, nauczycielek talentów 61; w ogóle 677. — Uczęszczało do szkół męzkich uczniów: w gimnazyach 899, w instytucie szlacheckim 247, w szkołach powiatowych 1033, w szkołach rzemieślniczo-niedzielnych 1371, w handlowéj 239, w szkołach element. żydowskich 334, w szkole sztuk pięknych 85, w szkole rabinów 163, w szkołach prywatnych 999. — Do szkół żeńskich uczęszczało: w szkołach element. rząd. 412, w szkołach żydowskich 139, w szkołach prywatnych 2889, w ogóle 9949. — Nadto do okręgu naukowego warsz. należą następujące zakłady: biblioteka rządowa, gabinet zoologiczny, gabinet mineralogiczny, gabinet odlewów gipsowych, gabinet fizyczny, gabinet modeli architektonicznych i mechanicznych, obserwatoryum astronomiczne.

— Jenerał-adjutant książe warszawski, hrabia Paskiewicz Erywański, przybył dnia wczorajszego z Petersburga do Warszawy, i tegoż dnia udał się do Iwangrodu.

Francya.

Paryż, 27. Stycznia. — Zdaje się potwierdzać, że rekurs Vergera odrzucony został i że ścięty będzie w przyszły piątek.

— Anglia nie czyni dotąd przygotowań, z którychby wnosić można o prędkiem wyjściu floty angielskiéj z morza Czarnego.

— Znana dyplomatka rosyjska księżna Lieven umarła wczoraj. Zmarła uchodziła za bardzo zręczną dyplomatkę i nader rozumną kobietę. Salony jéj służyły na schadzki wszelkim dyplomatycznym i politycznym znakomitościom Paryża.

— Pays zawiera następujące doniesienie: Ostatnie wiadomości z księstw Naddunajskich donoszą, że w skutek nadeszłych z Petersburga rozkazów, rosyjskie władze opuszczą Bołgrad 1. Lutego, końcem udania się do Kiszenewa stolicy Bessarabii. W Bołgradzie pozostanie tylko sekretarz intendantury, aby z urzędu oddać miasto władzom mołdawskim.

Anglia.

Londyn, 27. Stycznia. — Morring Post donosi: że rząd angielski otrzymał od lorda Stratforda de Redcliffe następującą telegraficzną wiadomość: Poseł turecki w Teheranie donosi: że szach Persyi po otrzymaniu wiadomości o upadku Abuszeru postanowił, przyjąć warunki przez Anglią mu podane. Morning Post nie tai atoli obawy, że rząd perski będzie innego zdania, gdy pozna liczebnie słabość wojska angielskiego i dowie się, że Anglia nie zamierza udać się wewnątrz kraju. Korpus wojska, dodaje toż pismo, oszańcował się między miastem a fortecą. Pomimo to pokój jest możebnym. — Królowa osobiście zagai parlament.

— Times w artykule poświęconym Włochom wyraża się między innemi: Amnestya w panstwie lombardzko-weneckiem i zniesienie sekwestru są zdarzenia, o których różnie sądzą w Anglii. Przeważnem będzie zdanie, że cesarzowi austryackiemu, niech przedsięweźmie co chce, nie uda się, zjednać sobie lud włoski. Żal nam, powiedzą konserwatyści, cieszylibyśmy się, widząc silną Austryą, zdolną, zachować swoje stanowisko w środkowéj Europie; ale kuszenie się o zatrzymanie sobie posiadłości włoskich jest tylko osłabieniem państwa. Wszystkie partye zgadzają się na to, że zlanie się niemieckiego i włoskiego elementu w jedno jest rzeczą niepodobną i t. d.

Austrya.

Wiedeń, 26. Stycznia. — Wiekopomne słowa cesarza austryackiego do podesty w Medyolanie wyrzeczone: »Wszystko puszczam w niepamięć« stwierdzone zostały ogólną amnestyą, dla wszystkich politycznie uwięzionych lombardzko-weneckiego królestwa, i zniesieniem wszelkich z tego rodzaju przestępstw wytoczonych procesów. Sensacya z tego względu powstała jest wielka i nie da się opisać.

— O ewakuacyi księstw Naddunajskich donosi Gaz. Augsb., co następuje: Do naczelnika wojsk okupacyjnych austryackich w Mołdawii i Wołoszczyznie wyszło z rządu tutejszego postanowienie, aby przysposabiał się do wyjścia z księstw, które ma się rozpocząć w pierwszych dniach Marca a ukończyć do 25. tegoż miesiąca.

Galicya.

Kraków, 26. Stycznia. — Z dniem dzisiejszym otwartą zostaje kolej z Krakowa do Wieliczki. Codziennie będą dwa pociągi osobowo-towarowe chodzić na téj kolei. Pierwszy wyjeżdża z Krakowa o godz. 6 minut 30 rano i staje w Wieliczce o godz. 7 min. 15; a ztamtąd odchodzi do Krakowa o godz. 10, gdzie stanie o godzinie 10 minut 46. Drugi pociąg wychodzi z Wieliczki o godz. 6 wieczór, a staje w Krakowie o godz. 6 min. 46; wróci zaś z Krakowa o godz. 9. min. 30 i stanie tu o godz. 10 min. 15 wieczór. Oba te pociągi wozić będą tak podróżnych jak i towary i zostawać będą w związku z pociągami krakowsko-wiedeńskiemi i krakowsko-dębickiemi.

Hiszpania.

Z Madrytu pod dniem 21. Stycznia donoszą: Minister wychowania publicznego i sprawiedliwości przywiódł do skutku w radzie ministrów, że nadal nie wolno czynić księżom żadnych odciągań z ich pensyi, co do innych zaś urzędników ma pozostać jak dawniéj. — Na radzie ministrów, gdy była mowa o przywołaniu kortezów, zapytano się króla, przytomnego, jakiego jest zdania, odpowiedział, że jest za przywołaniem kortezów.

Madryt, 22. Stycznia. — Wczoraj zebrali się redaktorowie pism opozycyjnych i wszyscy zgodzili się na to, aby podać do gubernatora cywilnego o zniesienie kaucyi.

— Wczoraj ujęła policya człowieka, u którego znaleziono wielkiéj wagi papiery, z których się ma pokazywać, jak troskliwie obrabia partya demokratyczna wojsko na swoją stronę.

---

być tak wielką, żeby była w stanie utrzymać ciężar pięćdziesięciu beczek; zatem jest znacznie większą od siły łańcuchów kotwicowych wojennego okrętu pierwszorzędnéj wielkości. Pomimo grubości liny telegraficznéj, wyrównywającéj od 30 do 60 milimetrów, powyżéj opisana ich budowa daje im możność swobodnego ułożenia się po powierzchni dna morskiego i wgjęcia we wszystkie składy spotykanych nierówności.

Przy zanurzaniu liny telegrafu trzeba baczyć na to, że wznoszenie się coraz większe dna morskiego za zbliżeniem do wybrzeży lądowych, stromość i skalistość częstokroć tych ostatnich, wymagają większéj znacznie mocy saméj liny, by się mogła opierać wywieranym siłom burzącym, jak tarciu mechanicznemu o skały, biciu na nią fal morskich i innym podobnym. W wielu razach nawet zwiększenie grubości liny u brzegów nie zabezpiecza jéj dostatecznie od możliwych uszkodzeń. W takim razie wyświdrowują dziurę w nadbrzeżnym lądzie i przezeń dopiero przeprowadzają mającą się zanurzyć linę telegrafu podwodowego. Taki wypadek miał właśnie miejsce przy zakładaniu telegraficznéj liny pomiędzy Calais i Doovres. Po wielu bezskutecznych próbach musiano nakoniec użyć powyżéj rzeczonego środka.

Cała trudność w związaniu z sobą dwóch przeciwległych wybrzeży stanowi dziś przewiezienie liny telegraficznéj i jéj zanurzenie. Grubość liny, od któréj zależna jéj moc — warunek tak niezbędny w robocie tego rodzaju — stanowi jedną z największych trudności przewozu, bowiem zwiększa niezmiernie jéj objętość i ciężar. Lecz dziś gdy coraz bardziéj udoskonala się wyrabianie lin telegraficznych, całą usilność skierowano, by o ile możności zcienić je, a zachować przy tem moc potrzebną. Już nawet zdaje się, że ta trudność jest rozwiązaną, bo niedawno jeden z przedsiębierców angielskich ogłosił, że się podejmie wyrobić linę telegraficzną długości wystarczającéj do związania wybrzeży Ameryki z Europą, którąby się mogła cała dać naładować na dwóch okrętach. W naszym wieku nie ma prawie mechanicznych trudności, którychby nie zdołano pokonać.

Co się zaś tyczy samego zanurzania liny, to całą trudność téj roboty stanowi właściwie oparcie się nadmiarowi ciężaru liny, kiedy się trafi na jaką przepaść podwodną lub niepomiernie głęboką dolinę podmorską. Szybkość z jaką się wówczas lina telegrafu rozwija jest tak wielką, że zdarzyło się już parę razy, że dla uratowania okrętu, to jest całości pokładu, trzeba było ją odcinać. Nieco jeszcze wprawy i udoskonaleń w tym względzie a i ta trudność da się pokonać i lepiéj niż dotąd zregulować. To są właśnie dwie główne dotychczasowe trudności w tych przedsiębierstwach, wszystkie zaś inne są już pomniejsze i dają się łatwo uniknąć albo usunąć, skoro tylko dokładnie został rozpoznany i znurtowany grunt podwodnéj przestrzeni, po któréj lina ma być przeciągnioną.

Pierwszem przedsięwzięciem zastósowania tego olbrzymiego pomysłu było połączenie brzegów dwóch najcywilizowańszych krajów, Francyi i Anglii. Trzeba było przekroczyć dzielącą ich cieśninę Kaletańską, żeby stosunki tych ludów i zobopólną wymianę myśli zrobić niezależną od burz i przeszkód, które je przegradzały i utrudniały dotąd, pomimo nawet iż para zastąpiła żagiel i wyzwoliła okręta z zawisłości od kierunku i siły wiatrów. Anglik John Brett podjął się tego przedsiębierstwa cywilizacyjnego. Pierwsze niepowodzenia, które go naraziły na ogromną pieniężną stratę, nie zraziły go. Wytrwał i zwyciężył. Wybrzeże angielskie Douvres i francuska sterta Grinez leżąca obok Calais, przedzielone przestrzenią 34 kilometrów, zostały z sobą ostatecznie złączone w d. 13. Listopada 1851 r. Iskra prądu elektrycznego rozbudzonego we Francyi, zapaliła proch na panewce działa umieszczonego na wałach angielskich nadbrzeży Douvres — i wystrzał ten zwiastował światu ostateczne zwycięztwo człowieka nad przestrzenią. Był to pierwszy tryumf nauki w tym kierunku, który zdaje się jeszcze posetnił, jeżeli można, dotychczasową potęgę telegrafu elektrycznego, wzmógł podziw dla tego wynalazku i podał myśl jeszcze bardziéj olbrzymich zastósowań tego środka cywilizacyi.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Kronika miejscowa.

Nakło, 28. Stycznia. — Wydarzył się tu smutny przypadek, który całe miasto nasze zaalarmował. Córka jednego z okolicznych posiedzicieli żyła nieszczęśliwie z swym mężem siodlarzem M. z Białośliwia. Z tego powodu przeniosła się do rodziców. Po kilku tygodniach pobytu u nich przybyła tu dziś wieczorem i stanęła u swéj siostry zamężnéj. Mąż jéj zapewne dowiedział się o tem i wpadł do pokoju, w którym siedziała. Nieboga poznała po dzikiem wejrzeniu swego męża, że przybył w złym zamiarze, przytuliła więc do łona dziecię swoje, aby męża upamiętać. Nic nie pomogło, bo M. dobył z kieszeni pistolet i strzelił do niéj. Trafiona, z krzykiem padła na dziecię, a mąż jéj wybiegł na ulicę i chciał sobie wystrzałem z drugiego pistoletu odebrać życie. Tymczasem schwytał go ułan i jeden wyrobnik i odebrali mu pistolet. Z początku bronił się i nie dał rozbroić, w końcu ustąpił i dał się odprowadzić na ratusz. Tam przybywszy, nie mógł ani słowa wymówić. Dziś przekonano się, że pistolety jego były nabite loftkami, jednę z nich dobyto z łopatki żonie jego, lecz niewiadomo, czyli innemi jeszcze nie została ugodzoną, bo M. nie chce dać objaśnienia, ilu nabił pistolet loftkami, z którego strzelił do żony. Z tego powodu niewiadomo, czyli rana jéj jest śmiertelną.

Bydgoszcz, 28. Stycznia. — Ministerstwo rólnictwa potwierdziło założone w obwodzie tutejszéj rejencyi dwie szkoły agronomiczne, jedną w Wielnie pod Bydgoszczą u dziedzica Becka, drugą w Chrustowie pod Uściem u dziedzica Arndta. W każdéj przyjmują 6 uczniów, a kurs szkoły rozpoczął się w dniu 1. b. m. Celem tych szkół jest wykształcenie młodzieży na dobrych gospodarzy włościańskich i włódarzy. Uczniów kształcą w rólnictwie, ogrodnictwie, pasiecznictwie i uprawie łąk, głównie praktycznie, a teoretycznie o tyle, aby wiedzieli dla czego co się robi. Przechodzą kurs dwuletni, mają wolne pomieszkanie, stół, opranie i naukę bezpłatną. Tylko o odzież starać się powinni. W przypadku niezamożności, towarzystwo agronomiczne centralne przyłoży się do ich przyodziania. Dowiaduję się, że już w Wielnie przyjęto kilku uczniów.

— W d. 25. b. m. wieczorem spaliły się gumna sołtysa Dreblowa w Słupowie pod Nakłem. Ogień przy wietrze panującym przeniósł, się na zabudowania gospodarskie sąsiada i te równie w perzynę obrócił. Żywy inwentarz ocalono. W stodołach mało było zboża.

Rozmaite wiadomości.

— Jedna z najosobliwszych kradzieży popełnioną była 23 Grudnia na kolei wiedeńsko peszteńskiéj w wagonie towarowym. Wagon ten po umieszczeniu w nim rzeczy osób podróżnych zamknięty i zapieczętowany w Wiedniu przybył do Pesztu próżny, a właściwie z próżnemi tłomaczkami i kuframi, w których zostały tylko rzeczy większéj objętości a mniéj warte. Jakim sposobem kradzież ta popełnioną była w wagonie który szedł w pociągu, tego dotąd nie wiadomo; domyślają się tylko że przed zamknięciem wagonu złodziéj dostał się do niego, wybrał z kufrów co chciał i na któréjś ze stacyj pośrednich wydostał się napowrót. Zawsze jednak musiał mieć spólnika, który mu wagon otworzył.

— Po odbytej na Łuku tryumfalnym w Paryżu próbie pomyślnéj, zaprowadzone teraz być ma oświetlenie światłem elektrycznem na ogromnem dziedzińcu Napoleona IIIgo i wieży śgo Jakóba.

— W Kolonii między czekającemi w sali na odjazd pociągu kolei żelaznéj, znajdował się także pewien jezuita. Jakiś mężczyzna z czarnemi na głowie włosami, a siwą brodą i wąsami, zbliża się do niego i rzecze: »Jeśli się nie mylę, jesteś pan jezuitą« — »Tak jest.« — »Jezuici słyną z nauki, jeżeli to prawda, to mi pan zapewne wytłumaczysz, dla czego ja na głowie nie siwieje, a osiwiałem na brodzie i wąsach.« Tłum obecny słysząc głośne to zapytanie, zbliżył się do rozmawiających. Jezuita namyśliwszy się, rzekł: »Mogę to panu zaraz wyjaśnić: widać żeś pan mało pracował głową, dla tego głowa nie osiwiała, a osiwiałeś pan przy ustach, boś pracował gębą.« Śmiech rozległ się po sali, a siwowąsy czarnogłowy wyniósł się cichaczem.

— W księgarni Zimmermanna w Głogowie dawano nowy gazometr i naprawiano rury gazowe. Przy téj sposobności uszło niéco gazu, który jako lżejszy od powietrza trzymał się w górze. Wszakże czuć go było w sklepie, Dla tego p. Zimmermann mniemając że z rury gaz uchodzi wszedł na drabinę i był tak nieostrożny, że ze świecą opatrywać chciał rurę. Gaz zapaliwszy się nietylko pokaleczył ciężko księgarza i zrzucił go z drabiny, lecz wysadził okna i drzwi z zawias i wyrzucił je na ulicę i wiele książek poniszczył.

Wiadomości literackie.

Poznań, 31. Stycznia. — *Przyrody i Przemysłu* rok II wyszedł nr. 5 i zawiera: O warunkach rozwijania się roślin (ciąg dalszy), przez Dr. Wojciecha Urbańskiego. — Część praktyczna. Przemysł. Narzędzia i machiny rolnicze uznane za najpraktyczniejsze (ciąg dalszy), przez H. Cegielskiego. Przegląd ruchu literackiego i naukowego w dziedzinie nauk przyrodniczych. Stanowisko Wojciecha Jastrzębowskiego w przyrodoznawstwie (dokończenie), przez Karola Mstowskiego.

Wiadomości handlowe.

Berlin, 30. Stycznia.

Pszenica 50—84 tal.

Żyto $44\frac{1}{2}$—$45\frac{1}{2}$ tal., na Styczeń $46\frac{1}{4}$—$45\frac{3}{4}$ tal., na Styczeń Luty 44—$43\frac{3}{4}$ do $44\frac{1}{4}$ tal., na Luty Marzec 44—$43\frac{3}{4}$—44 tal., na dostawę wiosenną 44—$43\frac{3}{4}$ do 44 tal.

Jęczmień wielki 33—41 tal.

Owies 21—25 tal.

Groch 36—48 tal.

Olej rzepiowy 17 tal., na Styczeń 17—$16\frac{3}{4}$ tal., na Styczeń Luty $16\frac{7}{12}$ tal., na Luty Marzec $16\frac{1}{2}$ tal., na Kwiecień Maj $16\frac{1}{3}$—$\frac{1}{6}$ tal., na Wrzesień Październik 15 tal.

Okowita $26\frac{1}{2}$—$\frac{1}{3}$ tal., na Styczeń, Styczeń Luty i Luty Marzec $26\frac{5}{8}$—$\frac{1}{2}$ tal., na Marzec Kwiecień $26\frac{5}{6}$—$\frac{3}{4}$ tal., na Kwiecień Maj $27\frac{1}{8}$—27 tal., na Maj Czerwiec $27\frac{3}{4}$—$\frac{1}{2}$ tal., na Czerwiec Lipiec $28\frac{1}{2}$—$\frac{1}{4}$.

Szczecin, 30. Stycznia.

Żyto $42\frac{1}{4}$ tal., na dostawę wiosenną $44\frac{1}{2}$ tal., na Czerwiec Lipiec $45\frac{1}{2}$ tal., na Lipiec $45\frac{3}{4}$ tal.

Okowita $13\frac{5}{8}$ proc., na dostawę wiosenną $13\frac{1}{16}$ proc., na Kwiecień Maj 16 proc.

Gdańsk, 29. Stycznia. — Na ostatnim poniedziałkowym targu pszenica krajowa, dla nędznéj a ostatniemi słotami pogorszonéj kondycyi cofnęła się o 2 do 3 szyl. na kwarterze. Przy takim upadku jedynie od lichego gatunku zależnym młynarze i piekarze na średnim zbożu wymagali podobnego zniżenia — a że takowemu nie chciano się poddać, obrót przeto interesów był nader ograniczony. Piękne jednak, i ważne zagraniczne ziarno wyjątkowe nad wszelki stosunek z targiem otrzymało ceny. Nikt nie wątpi, że za okazaniem się celnych partyi, handel się ożywi i notowania podniosą.

W ciągu tygodnia przybyło do Londynu kwarterów:

	Pszenicy.	Jęczmienia.	Owsa.	Bobu i grochu.	Siemie lniane i rzepak.	Mąki cetn.
z kraju	7046	2852	8168	1916	—	49,247
z zagranicy	14,951	14,079	5345	6222	4696	43,642

Targi szkockie, irlandzkie i prowincyalne zamknęły się obojętnie bez materyalnego wszakze zniżenia.

We Francyi rezerwa mąki znowu się zmniejszyła, a większa część wewnętrznych targów poszła w górę. Dowozy nieodpowiadają potrzebom, a w ostatnich dniach na rachunek francuski kupiono w Kolonii 20,000 worków pszenicy i dalsze kupno ma jeszcze miejsce.

Ważnym w handlu wypadkiem jest wielkie żądanie na okowitę do Francyi. We wszystkich niemieckich portach są rozkazy skupowania tego artykułu, dla zastąpienia deficitu, krajowéj produkcyi przez chorobę wina i zupełny brak owoców wywołanego.

Na naszéj giełdzie mało było interesów. Wielcy spekulanci żadnych nierobią zakupów; a lądowe dowozy idą w ręce konsumentów lub pośrednich kupców. Pszenica z trudnością dała się umieszczać. — Żyto łatwy i regularny miało odbyt. Sprzedano znaczną partyą polskiego żyta na wiosenną dostawę po tal. 1 sgr. 24 fen. 2 szefel z wagą 86 funtów.

Płacono za szefel pruski wagi berl.		Tal.	sgr.	fen.	Tal.	sgr.	fen.
Pszenicy	83—86	2	5	—	2	19	2
»	86—89	2	21	8	3	6	8
»	91 »	—	—	—	3	10	—
Żyta	84—88	1	19	—	1	28	—
Jęczmienia	76—79	1	17	—	1	20	—
Grochu	» «	1	15	—	1	22	—

Czas mieliśmy prześliczny, piękna pogoda bez śniegu.

Kursa zamian. — Londyn $198\frac{1}{2}$. Hamburg $45\frac{1}{2}$. Amsterdam $102\frac{3}{4}$.

Alexander Makowski & Comp.

Przybyli do Poznania 31. Stycznia.

BAZAR: Wężyk i Buchowiecki z Polski, Owsiński z Bolechowa, Zuaniecki z Mechlina, Moszczeński z Bielejewa, Szezanieeki z Wąsowa, Jaraczewski z Jaraczewa.
HOTEL RZYMSKI BUSCHA: Müller, Pollack i Böcke z Berlina, Schwerin z Wrocławia, Barby z Szezecina, Jerzewski z Plewisk.
HOTEL DREZDENSKI MYLIUSA: Limann z Sierosławia, Guichard z Gulczewa, Feldheim z Dettelbach, Rosenstock i Meyer z Berlina, Wapler z Gniezna, Engelhard z Szczecina, Lang z Hamburga, Winkopp z Lipska.
HOTEL DU NORD: Wiekenkamm z Erfurtu, Kuczborski z Droszkowa, Wilczyńscy z Krzyżanowa, Jaraczewska z Głuchowa.
POD CZARNYM ORŁEM: Braun z Berlina, Falkowski z Pacholewa.
HOTEL PARYZKI: Bryzowski z Miłosławia.
POD BIAŁYM ORŁEM: Niklass z Bielaw, Schütt z Czempinia.
W MIESZKANIU PRYWATNEM: Pokojski i Przybylski z Miejskiéjgórki, ulica Strzelecka Nr. 10/11.

Nauczyciel domowy, filolog, uzdolniony przysposobić dzieci do klas wyższych gimnazyalnych szuka umieszczenia. Bliższa wiadomość w księgarni **N. Kamieńskiego i Spółki** w Poznaniu (w Bazarze).

Eleganckie porządki Tańców na Bristolu, Listy zapraszające na gładkim lub wyciskanym papierze, **Bilety w różnych gatunkach, Karty wizytowe na najpiękniejszym porcelanowym papierze;** jako i **wszelkie w karnawale** potrzebne **roboty litograficzne** wykonywa w jak **najkrótszym czasie i po cenach umiarkowanych**

Zakład Litograficzny Walentego Hebanowskiego,
Plac Wilhelmowski Nr. 4. obok Hotelu du Nord.

Obstalunki zamiejscowe w naglącym razie przesyłam **odwrotną pocztą.**

Najwyborniejszy wschodni balsam do kadzenia.
flaszeczka po 5 Sgr.,
jest ciągle na składzie u Pana
G. Bielefelda w Poznaniu.
Wyborne to kadzidło połącza w sobie najprzyjemniejsze zapachy i rozszerza je po izbie, nalawszy kilka kropli na piec ciepły; nie wydaje też żadnéj pary. Jest to w swoim rodzaju najwyborniejsze kadzidło.
Edward Oeser w Lipsku.

Polecając skład gotowych ubiorów, dostatecznie zaopatrzony, oświadczam, iż wyprawy rzeczy męzkich w 8 godzinach wykonywam, i mogę z powodu czeladzi wprost z Paryża i Drezna zamówionych, równie ubiegać się o pierwszeństwo z stolicami państw pod względem kroju i façonu. Lokal mój przedaży znajduje się jedynie tylko przy Wilhelmowskiéj ulicy Nr. 10. na dole, neprzeciw frontu bocznego pałacu Raczyńskich.
Jakób Kantorowicz.

Do operacyj zębów, do wsadzania zębów sztucznych tak pojdyńczych, jak i całych rzędów, za których użyteczność ręczy, poleca się **R. Zarnack,** Król. approb. dentysta, Wilhelmowska ulica Nr. 1. w domu Sterna.

Plasterki na odciski,
dotychczas jako najlepszy środek do pozbycia się bólu tego, — pojedyńczo sztuka po 2 Sgr., — tuzin po 20 Sgr. — Prawdziwe do nabycia są u
Ludwika Jana Meyer,
przy ulicy Nowéj.

Porcelana i szkło, pająki i świeczniki ścienne wypożyczają się tanio w handlu szkła i porcelany
Nathana Charig w Poznaniu.

Kapulusze ryżowe i włosianne przyjmują się do prania i przeformowania w Handlu
E. Klossowskiéj, Wodna ulica Nr. 25.

Rossyjskie juchtowe buty,
gumowe smarowidło, **Amerykańskie** duże i małe kalosze po tanich cenach, przy kupnie **stare w zamian** lub do naprawy podług wartości przyjmuje i poleca Skład rozmaitego obuwia
St. Dąbrowskiego,
Poznań, Wodna ulica Nr. 2.

Dzierzawę Święcinka przejąłem na siebie wedle ugody między Wną P. Lipską. Wnem Państwem Żychlińskiemi a mną zawartéj. Dotychczasowe stosunki dzierzawne z Panem **Gustawem Viertel** są przeto rozwiązane i nieważne.
Jerzy Busse.

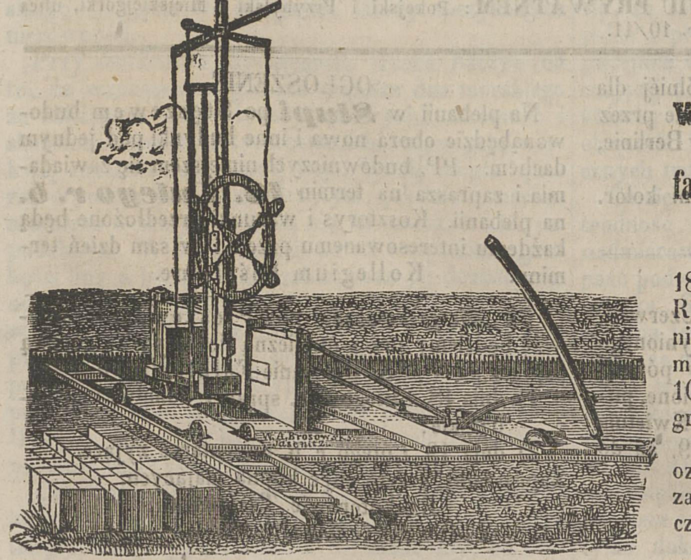
Dominium **Chrząstowo** pod Sremem ofiaruje około 2000 wierteli zdrowych, czystych perek saskich, znanych pod nazwiskiem »Zwiebelkartoffel«, w polubowych ilościach franco **Chrząstowo** w zamian na zdrowe czerwone perki swojskie w proporcyi jak 2 do 3.

Dominium **Ostrowieczko** pod Dolskiem ma do sprzedania 150 kóp tegoroczněj trzciny.

Pastyle na wszelkie choroby piersiowe,
Medal złoty 1845. — Medal srebrny 1845.
na uleczenie całkowite chorób piersiowych jakiemi są: katar, kaszel, dychawiczność, ściśnienie piersi i t. d. niema nic skuteczniejszego i lepszego jak **Pate Pectorale** przez aptekarza George w Epinal. Lekarstwo to sprzedaje się we wszystkich miastach w Niemczech, a w **Poznaniu,** tylko w Cukierni i fabryce karmelków i czekolady **A. Szpingiera,** na przeciw zegaru pocztowego.

Zupełna wyprzedaż.

Mój Skład papieru, cacek i galanteryj który jeszcze przed niewielu dniami najmodniejszemi przedmiotami na targu rocznym i w Berlinie uzupełniłem, zamierzam dla zaszłéj odmiany, zupełnie wyprzedać.
Aby cel ten prędzéj osięgnąć będę od dziś dnia wiele przedmiotów po zniżonych cenach, niektóre nawet taniéj niż sam kupiłem, wyprzedawał. **Ludwik Jan Meyer,** Nowa ulica.

Wynalezioną przezemnie
Machinę do kopania torfu
poleca
w Jasenitz pod Szczecinem
patentowana
fabryka machin do kopania torfu
W. A. Brosowskiego.
Machina do kopania torfu sięga 6 do resp 18 stóp głęboko i kosztuje 124 do 160 Tal. Robić nią można w wodzie i sucho, woda nigdy jéj nieprzeszkadza i potrzeba do pomocy 3 ludzi. Wykopuje w 12 godzinach 10 do 12 tysięcy kawałów torfu 4 do 5" grubych i 12" długich.
Już przeszło 900 machin z formy obok oznaczonéj wyszło z méj fabryki, co niezawodnie najlepiéj poświadczy o praktycznéj doskonałości onychże.
Ten sam co wyżéj.

Chłopiec od 13—16 lat mający, któryby chęć do kupiectwa okazywał, znajdzie pomieszczenie u podpisanego. Nie wymaga się od niego wielkich wiadomości szkólnych, ale prawości, obyczajów, łagodności charakteru i pewnéj bystrości w pojęciu. Przedewszystkiem mieć się będzie na oku moralne jego prowadzenie się, przyczém pomoc naukową w domu znajdzie.
M. J. Kamieński,
Skład Płócien i Bielizny w Bazarze.

Kamienica w najpiękniejszéj i najzdrowszéj okolicy miasta położona, jest za wyliczeniem 4000 Tal., które 15 procent przynoszą, do sprzedania. Sami kupujący niechaj się zgłoszą pod Litt. **O. P.** franco, poste restante.

Pomieszkanie składające się z czterech pokoi wraz z kuchnią i przyborem jest do wynajęcia od Wielkiéjnocy r. b. pod Nr. 25. Wodnéj ulicy na pierwszém piętrze.

Szanownych Członków »Bali leśnych« na Bal drugi dnia 1go Lutego zapraszają uprzejmie
Gospodarze.

Świece paraffinowe
otrzymał z fabryki Augustenhütte pod Bonn i poleca
Skład gazu i rafinerya oleju
Adolfa Asch,

Skład mój Herbaty Chińskiéj ostatniego sprzętu, uzupełniłem wyborowemi gatunkami.
Poznań. **J. N. Pietrowski.**

Znaczną nadsyłkę pięknéj ruskiéj **herbaty Pecco,** odebrałem w komisie, którą polecam do prędkiego rozprzedania funt od 1 Tal. 10 Sgr. do 3 Tal.
Izydor Busch, plac Wilhelmowski 16.

Przesełkę świeżego, nader przedniego **Astr. kawiaru** poleca
Jakób Appel,
Wilhelmowska ulica Nr. 9. po stronie poczty.

Kiełbasy z Gotha à $2\frac{1}{2}$ Sgr.
odebrał i poleca **J. N. Leitgeber.**

Cóż się to stało, ma Łaszczyno tobie,
Coś się tak pysznie szerzyła; —
Sama niezdrowe mając soki w sobie,
Zdrowycheś leczyć marzyła. —
Owoc twój — to jądro drętkie....
Temeś mnie — innych zdławiła;
Sprawiedliwości wyroki prędkie,
Nemezis cię pogrążyła. —
I z tobą razem co było nie Święte....
A jednak zważ się tak dało,
Uschło — i padło jak drzewo przeklęte,
By szkodliwego owocu nie miało. —
N. P.

Kurs giełdy berlińskiéj.

Dnia 30. Stycznia 1857.	Stopa pCt.	Na pr. kurant papierami.	Na pr. kurant gotowizna
Pożyczka rządowa dobrowolna....	$4\frac{1}{2}$	—	$99\frac{3}{4}$
dito z roku 1850....	$4\frac{1}{2}$	—	$99\frac{3}{4}$
dito z roku 1852....	$4\frac{1}{2}$	—	$99\frac{3}{4}$
dito z roku 1853....	4	—	$96\frac{1}{4}$
dito z roku 1854....	$4\frac{1}{2}$	—	$99\frac{3}{4}$
Obligi długu skarbowego......	$3\frac{1}{2}$	—	85
dito premiów handlu morskiego..	—	—	—
dito Marchii Elektoralnéj i Nowéj	$3\frac{1}{2}$	81	—
dito miasta Berlina........	$4\frac{1}{2}$	$99\frac{1}{4}$	—
dito dito	$3\frac{1}{2}$	—	—
Listy zastawne Marchii Elekt. i Nowéj	$3\frac{1}{2}$	$88\frac{3}{4}$	—
dito Prus Wschodnich...	$3\frac{1}{2}$	—	$87\frac{1}{2}$
dito Pomorskie......	$3\frac{1}{2}$	—	$86\frac{3}{4}$
dito W. X. Poznańskiego .	4	—	$98\frac{1}{4}$
dito W. X. Pozn. (nowe) .	$3\frac{1}{2}$	—	$85\frac{1}{2}$
dito Szląskie	$3\frac{1}{2}$	—	$86\frac{1}{2}$
dito Prus zachodnich....	$3\frac{1}{2}$	—	$82\frac{1}{2}$
Bilety rentowe Poznańskie	4	—	91
Louisdory................	—	—	$109\frac{3}{4}$
Akcye kolei żelazn. Starogr. Poznańsk.	4	—	$105\frac{1}{2}$